

CRISISPLAN

Wetterskip Fryslân

Status: definitief

Versiebeheer

Versie	Datum	Auteur	Wijzigingen
Co.1	28-01-2020	T. Oude Alink	Eerste concept
Co.2	03-02-2020	T. Oude Alink	Tweede concept
Co.3	05-02-2020	T. Oude Alink	Derde concept
Co.4	17-02-2020	T. Oude Alink	Vierde concept
Co.5	20-02-2020	T. Oude Alink	Vijfde concept
Co.6	19-03-2020	T. Oude Alink	Zesde concept
Co.7	25-03-2020	T. Oude Alink	Zevende concept
Definitief	13-05-2020	B. Steeman	Definitief

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Leeswijzer	6
3. Kader Crisisplan	7
3.1 Vereisten	7
3.2 Taken en beheergebied	7
3.3 Taken van derden	8
3.4 Criteria voor crisis	9
3.5 Hoofdtaken crisisorganisatie.....	9
3.6 Risico's.....	11
3.7 Bevoegdheden algemene en functionele kolom.....	11
3.8 Bijzondere bevoegdheden bij (dreigende) crisis	14
3.9 Afstemming tussen netwerkpartners	15
3.10 Uitgangspunten voor handelen tijdens crisis	15
4. De crisisorganisatie en werkwijze	18
4.1 Crisisorganisatie WF opbouw en werking	18
4.2 Crisiscommunicatie	19
4.3 Opleiden, trainen en oefenen (OTO).....	20
4.4 Zorgsysteem WF	20
5. Alarmfasen en crisisteams WF	21
5.1 Algemeen.....	21
5.2 Crisisorganisatie WF schematisch	21
5.3 Fasering, teambezetting en opschaling	21
5.4 Afschaling en nazorg	25
5.5 Relatie coördinatiefasen en GRIP fasering	25
5.6 Liaisons.....	26
5.7 Evaluatie.....	27
6. Bijlagen	28
6.1 Lijst van afkortingen.....	28
6.2 Beheergebied Wetterskip Fryslân.....	29

1. Inleiding

Wetterskip Fryslân (WF) draagt als waterbeheerder zorg voor het watersysteem (kwantiteit, kwaliteit en kering) en het zuiveringsbeheer (zuivering van afwater) in zijn beheergebied. Het beheergebied van WF omvat de gehele provincie Fryslân, inclusief de Waddeneilanden – Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog – en een stukje van de provincie Groningen.

Artikel 5.29 van de Waterwet en het kader zorgplicht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu verplicht waterbeheerders tot het opstellen van een Crisisplan.

Het Crisisplan geeft een algemene richtlijn voor het optreden van WF bij incidenten, calamiteiten en crises.

In het kader van het Uitvoeringsprogramma Crisisbeheersing 2014-2020 is afgesproken dat de waterschappen zoveel mogelijk dezelfde terminologie gebruiken. Er is voor gekozen om Calamiteitenplan te wijzigen in Crisisplan. Wetterskip Fryslân heeft dit overgenomen en sluit daarbij ook aan bij de benaming in de Algemene Kolom.

Een incident is: "een klein voorval dat de beheertaken van WF raakt, doch met beperkte inzet van mensen en middelen in normale bedrijfsvoering is te herstellen".

Een calamiteit is: "gebeurtenis of dreiging van een gebeurtenis met gevolgen voor waterkering, waterbeheersing en/of waterkwaliteit die er toe noodzaken beslissingen te nemen/acties te ondernemen, waarin het beleid in normale omstandigheden niet voorziet".

Een crisis is: "een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving is aangetast, of dreigt te worden aangetast".

Naast het Crisisplan bestaan acht bestrijdingsplannen (Primaire Waterkeringen waarin het kader zorgplicht is uitgewerkt, Peilbeheer en Kaden, Waterkwaliteit, Zuiveringsbeheer, Ameland, Terschelling en Schiermonnikoog, Bedrijfscontinuïteitsplan) en een Crisiscommunicatieplan.

Naast de interne organisatie wordt in het Crisisplan ook aandacht besteed aan de samenwerking en afstemming met externe organisaties.

Het plan wordt eenmaal per 6 jaar herzien (en waar nodig tussentijds geactualiseerd) en dan opnieuw ter goedkeuring voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân (na consultatie van de Veiligheidsregio Fryslân).

2. Leeswijzer

In het Crisisplan staat in hoofdstuk 3 het kader crisisplan beschreven. In dit hoofdstuk worden onder andere de hoofdtaken van de crisisorganisatie beschreven, de taken van derden, de vereisten conform wet- en regelgeving, de risico's voor WF en de bevoegdheden van de algemene en functionele kolom.

In hoofdstuk 4 wordt de crisisorganisatie en werkwijze van de crisisorganisatie beschreven. Ook wordt hier ingegaan op crisiscommunicatie, het opleiden, trainen en oefenen en het zorgsysteem WF.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de verschillende crisisteams, de opschaling, afschaling en nazorg. Ook wordt ingegaan op de wijze waarop WF aansluit bij de opschaling van de veiligheidsregio en hoe intern wordt omgegaan met evaluaties van oefeningen en daadwerkelijke inzet van de crisisorganisatie.

3. Kader Crisisplan

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu (Grondwet, art. 21). Het voorbereiden op en het bestrijden van calamiteiten is een wezenlijk onderdeel van die zorg.

Beheerders van waterstaatswerken zijn op grond van artikel 5.29 van de Waterwet verplicht een crisisplan vast te stellen en bekend te maken. Afstemming van het plan vindt plaats met de Veiligheidsregio Fryslân.

Het crisisplan is afgestemd op het Regionaal Crisisplan van de Veiligheidsregio Fryslân, vastgesteld voor het gebied waarin de waterstaatswerken zijn gelegen.

3.1 Vereisten

Beheerders van waterstaatswerken zijn op grond van artikel 5.29 Waterwet¹ verplicht een crisisbeheersingsplan vast te stellen en bekend te maken. Ter voldoening aan deze verplichting is dit crisisbeheersingsplan opgesteld. Het crisisbeheersingsplan bevat conform artikel 5.3 Waterbesluit:

- een overzicht van de soorten calamiteiten die zich in de watersystemen of onderdelen daarvan kunnen voordoen, waaronder een inventarisatie van de daarmee gepaard gaande risico's;
- een overzicht van de diensten, instanties en organisaties, die bij gevaar kunnen worden ingeschakeld;
- een schema met betrekking tot de crisisbeheersingsorganisatie van de beheerder;
- een meld- en alarmeringsprocedure;
- een beschrijving van het moment en de wijze van het door de beheerder informeren van burgemeesters en wethouders van de gemeenten waarbinnen de watersystemen of onderdelen daarvan zijn gelegen;
- informatie waaruit blijkt op welke wijze de kwaliteit van de crisisorganisatie wordt gewaarborgd.

De specifieke maatregelen en het beschikbaar materieel, benodigd om een crisis het hoofd te kunnen bieden, zijn in bestrijdingsplannen, draaiboeken en of werkinstructies opgenomen.

Het crisisplan is afgestemd op de plannen van de veiligheidsregio's, crisis(beheersings)plannen van externe partners en andere (water)beheerders. Afstemming komt met name tot uiting in de informatieverstrekking, het overleg, de samenwerking en het zo nodig uitvoeren van bevelen en aanwijzingen bij een (dreigende) crisis.

3.2 Taken en beheergebied

Wetterskip Fryslân is verantwoordelijk voor de waterstaatkundige zorg in zijn beheergebied. Beknopt samengevat is de missie van WF:

"Wetterskip Fryslân draagt door middel van het integrale beheer van de watersystemen, waterkeringen en een deel van de waterketen bij aan voor de Friese samenleving relevante zaken als veiligheid, bewoonbaarheid, economie, natuur, landbouw, milieu, welzijn en recreatie."

¹ Voor de volledige tekst van de aangehaalde wetsartikelen wordt verwezen naar de website www.wetten.overheid.nl.

Het betreft de zorg voor de waterhuishouding binnen zijn beheergebied, met betrekking tot:

1. Het beheer van de waterkeringen.
2. Het kwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater.
3. Het kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewatersysteem.
4. Het zuiveringsbeheer.

Dit alles in het kader van het 'integrale waterbeheer': het hebben en houden van een veilig en woonbaar land en het ontwikkelen en in stand houden van ecologisch gezonde waterhuishoudkundige systemen die een duurzaam gebruik garanderen.

Het beheergebied van WF omvat de gehele provincie Fryslân, inclusief de Waddeneilanden – Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog – en een stukje van de provincie Groningen. Het waterschap heeft onder meer de zorg voor de dijken langs het IJsselmeer en de Waddenzee, zorgt voor het juiste waterpeil op de Friese meren, kanalen en watergangen, onderhoudt de polderdijken (kades), beheert de kwaliteit van het oppervlaktewater en zorgt voor de zuivering van het rioolwater in zuiveringsinstallaties. De oppervlakte van het beheergebied (provincie Fryslân inclusief 4 Friese Waddeneilanden en gedeelte Groninger Westerkwartier) beslaat ruim 355.000 ha. en er wonen circa 0,65 miljoen inwoners in 18 gemeenten.

3.3 Taken van derden

Het **Rijk** in de persoon van de minister van Infrastructuur en Waterstaat is politiek eindverantwoordelijk voor een goede waterstaatszorg en Rijkswaterstaat is o.a. beheerder van de Noordzee, Waddenzee en het IJsselmeer.

De **provincie** is bevoegd tot het opheffen en het instellen van waterschappen, tot regeling van hun gebied, taken, inrichting, samenstelling van hun bestuur en tot de verdere reglementering van waterschappen. Met de inwerkingtreding van de Waterwet is WF grondwaterbeheerder en vergunningverlener voor het ondiepe grondwater. De provincie is vergunningverlener voor onttrekkingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, bodemenergiesystemen en industriële onttrekkingen van meer dan 150.000 m³ per jaar. De provincie is vaarwegbeheerder van de grote wateren en beheerder van provinciale N-wegen met bijbehorende fietspaden en bruggen.

Gemeenten beheren gemeentelijke wegen en havens, verzorgen de inzameling en (deels) het transport van afvalwater en hebben de zorg voor afvloeiend hemelwater en de bestrijding van een teveel of een tekort aan grondwater in stedelijk gebied.

Het Nederlandse grondgebied is verdeeld in **veiligheidsregio's**. Veiligheidsregio's worden begrensd door het grondgebied van de daaraan deelnemende gemeenten. In artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's worden de taken en bevoegdheden van het bestuur van de veiligheidsregio (alle burgemeesters van gemeenten in die regio) genoemd. De veiligheidsregio is verantwoordelijk voor het beleid en beheer van de regionale brandweer, het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio.

De **nationale politieorganisatie** maakt geen deel uit van de veiligheidsregio, maar werkt er wel nauw mee samen. De politie heeft basistaken en specialistische taken op het gebied van handhaven, opsporen, bewaken/beveiligen en mobiliteit. Per 1 januari 2020 zijn de meldkamers ondergebracht bij de politie. De politie levert haar bijdrage aan de taken van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, zowel in de koude als in de warme fase.

De civiele autoriteiten, waaronder de waterschappen, kunnen een beroep doen op de capaciteiten van **Defensie** op het moment dat specifieke deskundigheid of materieel vereist is, of wanneer de

civiele capaciteiten ontoereikend zijn in het kader van de openbare orde handhaving, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde of de rampen- en crisisbeheersing.

3.4 Criteria voor crisis

Definitie

De wetgever heeft gesteld dat terughoudend moet worden omgesprongen met in artikel 5.30, eerste lid van de Waterwet gegeven bijzondere bevoegdheden. Inzet van het 'normale instrumentarium' moet in de meeste gevallen al voldoende zijn om gevaar of dreigende situaties af te wenden. Voor een heldere afbakening worden calamiteiten in het crisisplan gedefinieerd als:

"Gebeurtenissen of dreiging van gebeurtenissen met gevolgen voor waterkering, waterbeheersing en/of waterkwaliteit en bedrijfscontinuïteit, die er toe noodzaken beslissingen te nemen/acties te ondernemen, waarin het beleid in normale omstandigheden niet voorziet".

In de onderscheiden bestrijdingsplannen worden, voor zover nuttig en mogelijk, grenzen of maatgevende indicatoren beschreven wanneer er opgeschaald wordt naar een volgende fase.

Definitie ramp en crisis

Voor de bepaling of er sprake is van een ramp of een crisis, is de Wet veiligheidsregio's bepalend. In deze wet staan de volgende definities:

ramp: *een zwaar ongeval of een andere gebeurtenis waarbij het leven en de gezondheid van veel personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd en waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken.*

crisis: *een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving is aangetast of dreigt te worden aangetast.*

Buiten de definitie van een crisis blijft het begrip: 'incident'. Voor een incident geldt dat deze binnen de dagelijkse beheerorganisatie/taakuitoefening van WF kan worden opgelost. Bij een incident treedt de crisisbeheersingsorganisatie van WF niet in werking, maar is wel alert.

3.5 Hoofdtaken crisisorganisatie

Het handelen van WF binnen de crisisorganisatie is terug te voeren op drie hoofdtaken:

1. informeren;
2. prepareren;
3. optreden.

De taken en bevoegdheden van WF onder crisismomstandigheden beogen de bescherming van specifieke waterstaatkundige belangen. Ze zijn daarmee van betekenis voor de algemene veiligheid van mens en dier, voor de bruikbaarheid en de bestemming van het gebied. Op het gebied van veiligheid en continuïteit stemt WF in de preventie- en preparatiefase kennis, middelen en maatregelen af met zijn netwerkpartners.

Informeren

Informatie aan overheden, instanties en burgers komt tot stand door:

1. Het informeren en alarmeren van de betrokken overheden en instanties over de aard, omvang en prognose wanneer een crisis zich voordoet;
2. Informeren van media en onder andere de direct betrokken bewoners (ingelanden) over aard, omvang en prognose van een crisis;
3. Deelname aan gemeentelijke en regionale beleidsteams, regionaal operationeel team, conform de afspraken die daarover zijn gemaakt in de veiligheidsregio's. Zowel bestuurlijk als ambtelijk vindt hierover afstemming plaats;

4. Het informeren van de betreffende besturen van de veiligheidsregio's en colleges van burgemeester en wethouders over risico's en relevante veiligheidstechnische gegevens, zodat zij hun taken in het kader van de voorbereiding van de bestrijding van rampen en crises naar behoren kunnen uitvoeren;
5. Afstemming van het crisisplan WF op crisisplannen als bedoeld in artikel 16 van de Wet veiligheidsregio's. Het betreft afstemming op crisis(beheersing)plannen van veiligheidsregio's en externe partners en de voor het waterbeheer van belang zijnde (ramp)bestrijdingsplannen ([Waterwet art. 5.29 lid 2](#));
6. In het crisisplan WF wordt de afstemming op crisisplannen als bedoeld in [artikel 16 van de Wet veiligheidsregio's](#) en voor het waterbeheer van belang zijnde rampbestrijdingsplannen, vastgesteld voor het gebied waarin de waterstaatswerken zijn gelegen, gewaarborgd.
7. Het ontwerp van het crisisbeheersingsplan wordt in ieder geval voor commentaar gezonden naar de veiligheidsregio's waarbinnen de waterstaatswerken zijn gelegen ([Waterwet, art. 5.29 lid 3](#)).

Prepareren

Preparatie staat voor 'het voorbereid zijn op'. De preparatie van de crisisbeheersingsorganisatie houdt in dat de planvorming op orde moet zijn en de taken/rollen en vaardigheden worden getraind en geoefend. WF richt zich op:

1. het houden van oefeningen in doeltreffend optreden bij gevaar ([Waterwet, art. 5.29, lid 1](#)), volgens een opgesteld oefenplan (jaarlijks OTO plan);
2. het uitvoeren van risicoanalyses die aanleiding kunnen geven tot tussentijdse aanpassingen en aanvullingen van het crisisplan, bestrijdingsplannen en draaiboeken;
3. het actueel houden van plannen:
 - a. check/herziening crisisbeheersingsplan ten minste een keer in de zes jaar;
 - b. check/herziening van de bestrijdingsplannen een keer per jaar;
 - c. check/herziening van draaiboeken ten minste een keer per jaar;
4. het hebben en in stand houden van een zorgsysteem, waaruit blijkt op welke wijze de kwaliteit van de crisisorganisatie wordt gewaarborgd ([Waterbesluit, art. 5.3 sub g](#));
5. het opstellen en uitvoeren van een opleidingsplan voor de betrokkenen in de crisisbeheersingsorganisatie ([Waterwet, art. 5.29, lid 1](#));
6. het onderhouden van noodvoorzieningen, het aanhouden van strategische voorraden en aanschaf van specifiek materieel ([Waterbesluit, art. 5.3 sub b](#)).

Optreden

Wanneer moet worden opgetreden vanwege een crisis, is er sprake van de repressiefase. Voor een tijdig optreden en een adequate bestrijding, beschikt WF over plannen.

WF, respectievelijk de dijkgraaf, kan tijdens een optreden gebruik maken van de volgende noodbevoegdheden:

1. in geval van watersnood, dringend of dreigend gevaar voor doorbraak of overstroming: het ogenblikkelijk in bezit nemen van onroerende zaken of rechten ([Onteigeningswet, art. 73](#));
2. voor het onverwijd verwijderen van vaartuigen, overblijfselen van vaartuigen en alle andere voorwerpen in openbare wateren gestrand, gezonken of aan de grond geraakt of vastgehaakt op of in waterkeringen of andere waterstaatswerken ([Wrakkenwet, art. 3, lid 1](#));
3. voor het ter bescherming van de waterbodem, kust of oever van oppervlaktewater, onverwijd nemen van maatregelen voor het wegnemen van de oorzaak van de verontreiniging of aantasting ervan ([Wet Bodembescherming, art. 30](#));
4. noodzakelijke maatregelen ter bestrijding en voorkoming van verontreiniging of een dreiging daarvan, van de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam ([Waterwet, art. 5.15](#)).

Gelet op de uit te voeren taken op het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit en/of waterkering op de Friese Waddeneilanden zijn er op de eilanden Adviescommissies Integraal Watersysteembeheer ingesteld waaraan de behartiging van bepaalde belangen wordt opgedragen. De taak van de adviescommissie heeft betrekking op de advisering aan het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân omtrent de bovengenoemde disciplines. Het voorzitterschap van de Adviescommissies wordt vervuld door een lid van het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân.

Het waarnemend-voorzitterschap van de Adviescommissies wordt vervuld door een lid van het College van Burgemeester en Wethouders.

Indien zich calamiteuze omstandigheden voordoen, waarbij onmiddellijk handelen is geboden en er geen besluitvorming kan worden afgewacht van het Dagelijks Bestuur of de dijkgraaf van Wetterskip Fryslân dan is de waarnemend voorzitter van de Adviescommissie bevoegd om binnen de grenzen van de wet al die handelingen te verrichten die hij ter bestrijding van de genoemde omstandigheden op dat moment noodzakelijk acht.

3.6 Risico's

Crisis waarmee WF te maken kan krijgen worden beschreven als risico's. Een risico is de waarschijnlijkheid dat een crisis optreedt vermenigvuldigd met de impact van de crisis. Voor WF relevante risico's zijn alle omstandigheden die het watersysteembeheer of het zuiveringsbeheer in gevaar brengen. Dat zijn zogenaamde watergerelateerde risico's.

Op basis van de bovenstaande methodiek (risico = waarschijnlijkheid X impact), gecombineerd met kennis en ervaring is een inschatting gemaakt van de risico's met betrekking tot de primaire taken van WF. De belangrijkste risico's zijn:

- Wateroverlast en watertekort
- Falen van zuiveringstechnische werken
- Falen van keringen
- Verontreiniging van het oppervlaktewater

Naast de bovenstaande risico's die direct van invloed zijn op de primaire taken van WF zijn er ook nog een aantal risico's die de continuïteit van de organisatie in gevaar brengen. Deze risico's zijn:

- De uitval van personeel
- De uitval van elektriciteit
- De uitval van ICT (informatievoorziening)

3.7 Bevoegdheden algemene en functionele kolom

Bij de bestrijding van een watergerelateerde crisis op bestuurlijk niveau speelt zowel de algemene als de functionele keten een belangrijke rol. Tussen de algemene en functionele keten wordt formeel en informeel (ambtelijk) samengewerkt en informatie uitgewisseld. De verantwoordelijkheden liggen verspreid over de diverse organisaties. Deze organisaties moeten in geval van een (dreigende) crisis samenwerken en beslissingen nemen.

De algemene keten

Overheden binnen de algemene keten zijn verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid. Onder de algemene keten vallen het ministerie van Justitie en Veiligheid, de provincies, de veiligheidsregio's en de gemeenten. In het beheergebied van Wetterskip Fryslân zijn 2 provincies, 2 veiligheidsregio's en 18 gemeenten actief. De veiligheidsregio's voeren de regie op de regionale crisisbeheersing. Afstemming en samenwerking met de veiligheidsregio's is dan ook noodzakelijk zodra een calamiteit gevolgen heeft voor de openbare orde en veiligheid.

Wanneer de **openbare orde en veiligheid** in het geding is en/of maatregelen worden getroffen door de brandweer, politie, geneeskundige dienst, de gemeente of de veiligheidsregio, dan is ook de algemene keten onderdeel van de crisis. De beslissingsbevoegdheid voor de algemene keten ligt bij de burgemeester, de voorzitter veiligheidsregio, de commissaris van de Koning, de minister van Justitie en Veiligheid en de minister-president.

De functionele keten waterbeheer

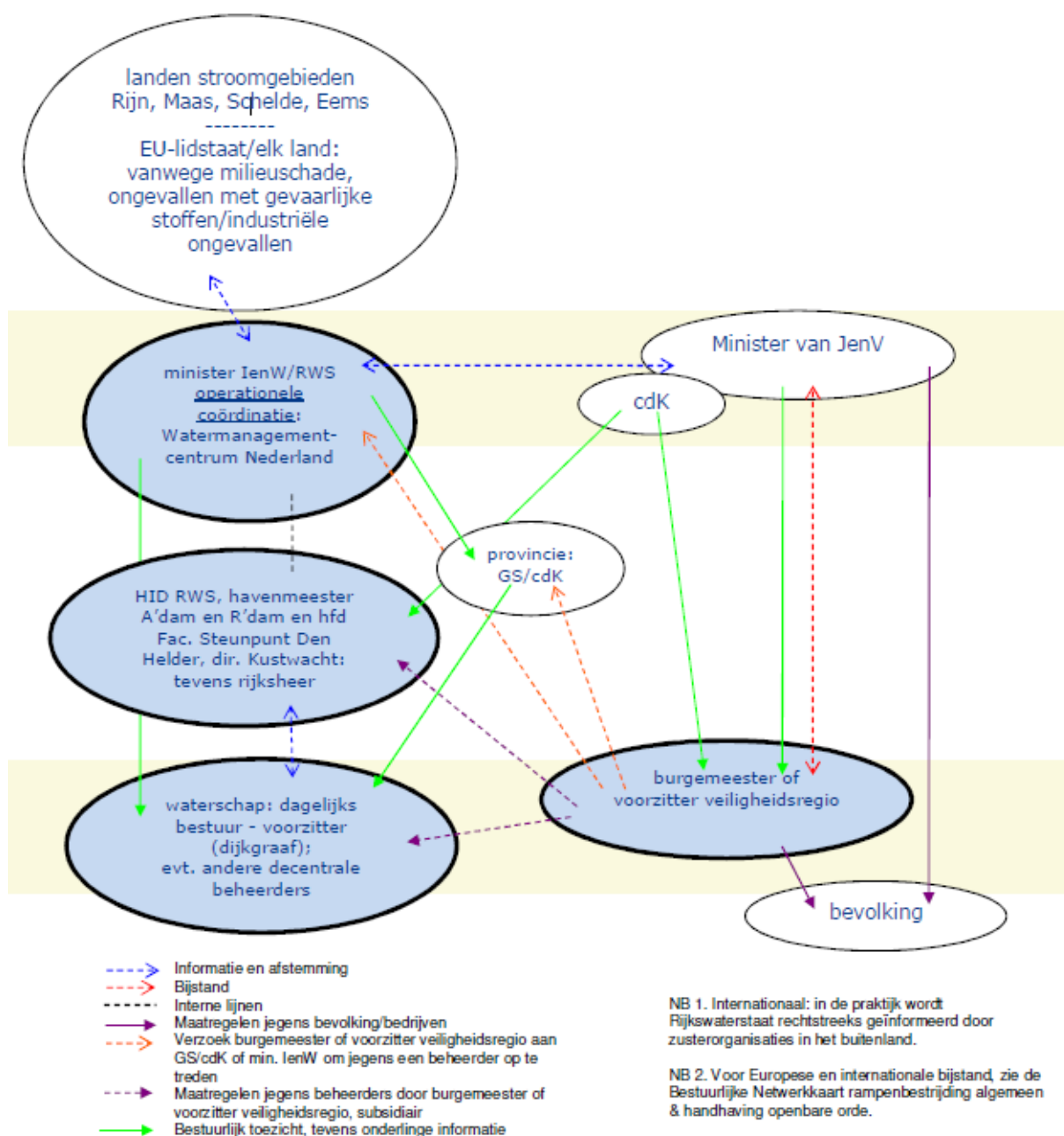
Deze bestaat uit het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, regionale diensten van Rijkswaterstaat en de waterschappen. WF grenst aan de waterschappen Noorderzijlvest, Zuiderzeeland en Drents Overijsselse Delta. Ook wordt vanuit samenwerkingsverband Noord 4 nauw samengewerkt met het waterschap Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Daarnaast heeft WF te maken met de regionale dienst Noord Nederland van Rijkswaterstaat en de landelijke coördinatiecommissies Waterverdeling (LCW), Overstromingsdreiging (LCO) en Milieuverontreiniging Water (LCM). Tijdens calamiteiten volstaat het informeren van collega waterbeheerders meestal. Echter wanneer een calamiteit uitstraling heeft naar het beheergebied van een andere waterbeheerder, is afstemming en samenwerking bij de crisisbeheersing noodzakelijk. Bij een **water**gerelateerde crisis, ligt de beslissingsbevoegdheid bij de functionele keten.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de algemene en functionele keten voor de crisisbestrijding zijn vastgelegd in de [Wet veiligheidsregio's](#) en de [Waterwet](#).

Hierna zijn de functionele en algemene ketens schematisch weergegeven. Het betreft de [Bestuurlijke Netwerkaart 3: Oppervlaktewater en waterkering](#).

functionele keten waterbeheer

algemene keten

3.8 Bijzondere bevoegdheden bij (dreigende) crisis

Tijdens de **repressiefase** – de bestrijding van de crisis – worden bijzondere bevoegdheden toegekend aan de dijkgraaf, de burgemeester en de voorzitter Veiligheidsregio.

Bevoegdheden dijkgraaf

De [Waterschapswet \(art. 96\)](#) kent de dijkgraaf bijzondere bevoegdheden toe. Bij dringend of dreigend gevaar – waaronder de veiligheid van een of meer waterstaatswerken of de goede staat daarvan – kan de dijkgraaf alle maatregelen nemen waartoe het algemeen of het dagelijks bestuur bevoegd is. Een en ander in het kader van waterstaatkundige belangen. Zo nodig kan worden afgeweken van wettelijke voorschriften. Hij geeft daarvan onverwijld kennis aan het desbetreffende bestuur en aan gedeputeerde staten.

In de [Waterwet \(art. 5.30, lid 1\)](#) is voorts geregeld dat de beheerder in geval van gevaar, zolang de daardoor ontstane situatie dat noodzakelijk maakt, bevoegd is de maatregelen te treffen die hij nodig oordeelt, zo nodig in afwijking van wettelijke voorschriften. Indien het bestuur van een waterschap van deze bevoegdheid gebruik heeft gemaakt, wordt dit onverwijld aan gedeputeerde staten gemeld ([art. 5.30, lid 2 Waterwet](#)).

De crisisorganisatie richt zich, met de haar beschikbaar staande mogelijkheden en middelen, op de bestrijding van de gevolgen van de gebeurtenis. Dat gebeurt in overleg met of via afstemming met de crisispartners. Bij de bestrijdingsactiviteiten van WF wordt getracht de gevolgen van de crisis zoveel mogelijk te reduceren. WF blijft verantwoordelijk voor de taakuitoefening op het gebied van de waterstaatswerken, ook als coördinatie plaatsvindt vanuit de gemeente of de veiligheidsregio.

Bevoegdheden en opperbevel burgemeester

De burgemeester is bevoegd gezag bij brand en ongevallen en kan bevelen geven die met het oog op het voorkomen, beperken en bestrijden van gevaar nodig zijn. Bij een ramp of een ernstige vrees voor het ontstaan daarvan in een gemeente, is de burgemeester bevoegd toepassing te geven aan de rampenbestrijding en de crisisbeheersing in de betrokken gemeente ([art. 5 Wet veiligheidsregio's](#)). Degene die aan de bestrijding van een ramp deelnemen staan onder zijn (opper)bevel. De burgemeester houdt bij de coördinatie van het optreden van de bij de crisisbestrijding betrokken overheden, organisaties en diensten, rekening met de wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden van externe partners.

WF blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de taakuitoefening op het gebied van de waterstaatswerken.

Bevoegdheid voorzitter Veiligheidsregio

Bij een bovenlokale (dreigende) ramp of crisis is geregeld dat de voorzitter van de Veiligheidsregio bevoegd is toepassing te geven aan de rampenbestrijding en de crisisbeheersing in de betrokken gemeenten (algemene keten). De voorzitter Veiligheidsregio heeft beslissingsbevoegdheid en doorzettingsmacht over de bij de ramp of crisis betrokken burgemeesters. De bevoegdheid is omschreven in [artikel 39 Wet veiligheidsregio's](#).

WF blijft verantwoordelijk voor de taakuitoefening op het gebied van de waterstaatswerken. Indien de omvang van een (dreigende) crisis (ramp) zodanig is dat er sprake is van bovenregionale of nationale coördinatie, volgt het waterschap de opdrachten van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (functionele keten) als het gaat om het watersysteem en/of de waterkeringen.

Commissaris van de Koning

De bevoegdheden van gemeenten, provincie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn, voor zover die de taakvelden van het waterschap raken, te vinden in (onder andere):

- Wet veiligheidsregio's;
- Provinciewet;
- Gemeentewet;
- Waterwet
- Wet Milieubeheer
- Wet bodembescherming;
- Ambtsinstructie van de Commissaris van de Koning.

De commissaris ziet toe op de samenwerking in het regionaal beleidsteam en kan daartoe aanwijzingen geven ([art. 41 Wet veiligheidsregio's](#)). De commissaris kan in geval van een ramp of crisis van meer dan regionale betekenis of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, de voorzitter van de veiligheidsregio – zo mogelijk na overleg met hem – aanwijzingen geven over het inzake de rampenbestrijding of crisisbeheersing te voeren beleid ([art. 42 Wet veiligheidsregio's](#)).

Bij een verschil van inzicht of een geschil over de inzet, de uitvoering of het nalaten van maatregelen tussen de dijkgraaf (waterkolom) en de burgemeester (algemene kolom), kan de commissaris van de Koning (of de minister van IenW) een aanwijzing geven.

3.9 Afstemming tussen netwerkpartners

De plannen van WF worden afgestemd op die van gemeenten, veiligheidsregio's, de provincie, andere (water)beheerders en externe partners om coördinatie te vergemakkelijken. Samenwerking en kennis van elkaars handelen zijn cruciaal. De afstemming wordt bereikt door uitwisseling van bereikbaarheidsgegevens, vastlegging van de rol van WF in de crisisbestrijding, input bij en uitwisseling van plannen, het uitdragen van de taken van WF en kennis van eventueel inzetbaar materieel. Deze zaken worden onder meer bewaakt door deelname van WF aan bestuurlijk en ambtelijk overleg van externe partners.

3.10 Uitgangspunten voor handelen tijdens crisis

Een slagvaardige organisatie is nodig om een crisis het hoofd te bieden. Deze slagvaardigheid wordt bereikt door zowel tijdens het voorbereiden op als het bestrijden van een crisis rekening te houden met onderstaande uitgangspunten.

Zorgnorm

Het bestuur van WF stelt vast hoe en in welke mate de eigen organisatie voorbereid moet zijn op crises die zich bij de taken en binnen het beheersgebied kunnen voordoen. Daarvoor is inzicht nodig in de omvang en effecten van (taakgerelateerde) crisissituaties.

Om ook andere overheden en instanties gelegenheid tot voorbereiding te geven, wordt kennis daarvan met hen gedeeld. Die kennis kan tevens worden benut voor de risico-inventarisatie binnen de algemene keten, de regionale risicoprofielen en crisisplannen van de veiligheidsregio's en de uitwerking van scenario's door de crisispartners.

Voortbouwen op dagelijkse praktijk

Het optreden in bijzondere omstandigheden is een logisch vervolg op de normale werkzaamheden binnen een organisatie. Dit betekent dat de bestrijding het meest doelmatig kan worden uitgevoerd door de direct betrokken medewerkers. Zij hebben de kennis, beschikken over de vaardigheden en kunnen de contactpersonen in hun dagelijkse netwerken voor de crisisbestrijding inzetten.

Voor de personele invulling van de crisisorganisatie betekent dit dat medewerkers zoveel mogelijk worden ingezet op plekken waar ze van hun specifieke expertise gebruik kunnen maken.

Correct, volledig en tijdig communiceren

Goed communiceren is essentieel. Betrokkenen bij de crisisbeheersing moeten vanzelfsprekend weten wat de ernst van de situatie is, hoe die zich gaat ontwikkelen en hoe zij moeten of kunnen handelen.

Het informeren van de 'buitenwereld' heeft bovendien nut voor beeldvorming en acceptatie. Wanneer 'buiten' een onjuist of ander beeld bestaat van effectiviteit en efficiëntie van de bestrijding, wordt mogelijk aangedrongen op onjuiste en/of ineffectieve maatregelen en loopt de crisisbeheersing gevaar. Daarnaast loopt het imago van de organisatie dan schade op. Voor alle partijen, die bij de crisisbeheersing zijn betrokken, moet duidelijk zijn wie voorlichting geeft en welke informatie wel of niet kan worden gegeven. Juistheid, volledigheid, timing en overleg zijn daarin heel belangrijk.

De dijkgraaf is verantwoordelijk voor de strategie van de crisiscommunicatie. Uitgangspunt bij elke voorlichtingsuiting of informatieverstrekking aan bevolking en media, is dat WF zich richt op zijn eigen taak (waterstaatkundige aspecten). De overige onderwerpen worden overgelaten aan het desbetreffende bevoegde gezag. In het **crisiscommunicatieplan van WF** wordt beschreven hoe de voorlichting gestalte krijgt en op welke wijze de afstemming met het bevoegde gezag en andere organisaties plaatsvindt. Voor crisiscommunicatie wordt verwezen naar paragraaf 4.2.

Scheiden van beleid en uitvoering

Elk onderdeel van de crisisbeheersingsorganisatie heeft een eigen taak bij de bestrijding van een crisis. Dit om te voorkomen dat sommige activiteiten **niet** worden uitgevoerd en andere **dubbel**. De crisisorganisatie wordt ingedeeld naar aard, omvang en locatie van de crisis. De daarvoor benodigde activiteiten en bevoegdheden worden daarop afgestemd.

- Het *beleidsteam (BT)* houdt zich bezig met de strategie (beleidsvorming, bestuurlijke afstemming, lange termijn gevolgen, etc.). Een van de belangrijkste taken van dit beleidsteam is het afstemmen van de bestrijdingsstrategie met de algemene keten.
- Een *operationeel team (OT)* houdt zich bezig met het effectgebied van een crisis en opereert tactisch (operationele coördinatie, aanpak op hoofdlijnen, afstemming met coördinatiecentra van andere instanties, etc.).
- Eén of meerdere *actiecentra (AC)*. Een actiecentra richt zich op de bronbestrijding van de oorzaak van de crisis en is uitvoerend bezig. Bijvoorbeeld het dichten van een dijkbres.

De afbakening tussen de onderdelen van de crisisorganisatie is essentieel en vertoont veel overeenkomsten met de indeling in de algemene keten.

Opschalen naar behoefte

Er wordt opgeschaald wanneer zich een (dreigende) crisis voordoet waarvan de complexiteit of de omvang/uitstraling (op de omgeving) groter is dan de dagelijkse routine van de organisatie. Om de crisisbeheersing op te pakken kan er sprake zijn van:

- het bijeenroepen van een Pre-AC;
- het instellen van een Actiecentrum (AC);
- een of meer waterschap actiecentra (AC) samen met een operationeel team (OT);
- een of meer waterschap actiecentra (AC), een operationeel team (OT) en een beleidsteam (BT) wanneer aanzienlijke schade dreigt te ontstaan of bestuurlijke coördinatie nodig is.

In de algemene keten wordt opgeschaald bij een ramp of crisis waarbij de openbare orde en veiligheid in het geding is. Wanneer daarbij waterschapstaken en waterstaatkundige zaken in het geding zijn, wordt de crisisorganisatie van WF betrokken. De wijze en tempo van opschalen van WF sluit dan zoveel mogelijk aan bij de algemene keten. In hoofdstuk 5 zijn de algemene criteria en grenzen voor opschalen en informeren weergegeven.

Samenwerken met andere overheden en hulpverleningsorganisaties in tijden van crisis

Het bestrijden van crises vraagt om samenwerking. Het kennen van het netwerk, elkaars belangen begrijpen en informatie delen zodat keteneffecten snel inzichtelijk worden is cruciaal.

In het kader van de Wet veiligheidsregio's kan de burgemeester of voorzitter van de veiligheidsregio een beroep doen op hulpverleningsorganisaties. Buiten parate diensten is er een groot aantal overheidsinstanties die, vanuit wettelijke taken en bevoegdheden, een rol speelt bij de preventie en bestrijding van een crisis.

WF kan via de veiligheidsregio bijstand aanvragen bij de minister van Justitie en Veiligheid of de minister van Defensie.

Ook met het bedrijfsleven kunnen regelingen zijn getroffen voor (het verlenen van bijstand bij) de bestrijding van een crisis. Denkbaar is inhuur van specifieke deskundigheid voor bijvoorbeeld het werken met gevaarlijke stoffen of de inhuur van (gespecialiseerd) materieel.

4. De crisisorganisatie en werkwijze

De crisisbeheersingsorganisatie van WF treedt bij de inwerkingtreding van alarmfasen van WF in werking. Het doel is het waarborgen van een effectieve en efficiënte inzet van mensen en middelen bij situaties waarbij crisisbeheersing noodzakelijk is. De crisisorganisatie kent een bevelstructuur en komt in de plaats van de reguliere lijnorganisatiestructuur. Een crisis krijgt altijd voorrang boven de dagelijkse werkzaamheden.

In dit hoofdstuk wordt de structuur van de crisisorganisatie bij de bestrijding beschreven. Het gaat om de inzet van mensen in teams met taken en verantwoordelijkheden en coördinatiestructuren.

4.1 Crisisorganisatie WF opbouw en werking

Bevelstructuur

De structuur wordt gedicteerd door de aard en omvang van de crisis en de daarmee samenhangende benodigde coördinatie. Een crisis begint over het algemeen klein. De eerste bestrijdingsactiviteiten worden vaak routinematig uitgevoerd door de reguliere organisatie. Wanneer er sprake is van uitstraling op of gevolgen voor de omgeving, komt opschaling in beeld.

Het is van groot belang dat in een vroeg stadium melding wordt gemaakt bij de desbetreffende teamleider van een probleem of een mogelijke (dreigende) crisis. Aard, omvang, complexiteit en intensiteit zijn bepalend voor de mate waarin de crisisbeheersingsorganisatie wordt opgeschaald. Via de teamleider wordt de dienstdoende AC-coördinator, piket communicatie en adviseur crisisbeheersing gealarmeerd (conform piketrooster).

Scheiding van beleid en uitvoering, eenduidigheid en snelheid van handelen vereist een hiërarchisch ingestelde werkwijze. Met de instelling van de crisisorganisatie komt een bevelstructuur in de plaats van de reguliere organisatiestructuur. WF kent de volgende opbouw van de crisisorganisatie: vijf fasen, namelijk alarmfase 0 (Pre-Actiecentrum), alarmfase 1, alarmfase 2, alarmfase 3 en alarmfase 4. De vijf fasen worden in hoofdstuk 5 gedetailleerd uitgewerkt.

Uitgangspunt binnen de crisisorganisatie is voor alle rollen qua bezetting minimaal een dubbele bezetting te hebben. Daarmee wordt een continue bezetting mogelijk gemaakt. Naar gelang de aard van de crisis kan een zwaardere bezetting nodig zijn.

Netcentrisch werken

Het delen van informatie tijdens een (dreigende) crisis is cruciaal. WF is begin 2020 gestart met de implementatie van het netcentrisch werken. Netcentrisch werken is een werkwijze die wordt gekenmerkt door een continu geactualiseerd door alle betrokkenen gedeeld 'situatiebeeld water', onafhankelijk van hiërarchie en een bepaald tijdstip, maar gebaseerd op expertise en ingegeven door relevante ontwikkelingen. Alle teams die participeren in de bestrijding van de crisis dragen bij aan dit beeld. Iedereen heeft daarbij de verantwoordelijkheid om die informatie over de crisis, die van belang is, te delen. Dit houdt in dat iedereen wordt geacht vanuit zijn eigen discipline informatie aan te leveren en ervoor te zorgen dat deze actueel en valide is. Door in tijden van een (dreigende) crisis netcentrisch te werken is er op ieder moment een actueel 'situatiebeeld water' beschikbaar. Dit 'situatiebeeld water' wordt gedeeld met de crisispartners.

Inzet medewerkers

Inzet voor de crisisbeheersingsorganisatie verloopt, voor de sleutelrollen, conform een wekelijks piketrooster. Uitgangspunt bij het piketrooster WF is dat medewerkers met een sleutelrol binnen 60 minuten op het hoofdkantoor van WF aanwezig zijn en waarbij zij 24/7 beschik- en bereikbaar

zijn. Afhankelijk van de aard van de calamiteit worden de crisisteams bemenst met specifieke inhoudelijke adviseurs en ondersteuning op operationeel, tactisch als strategisch niveau.

Ingevolge de collectieve arbeidsovereenkomst sector Waterschappen kunnen medewerkers bij een crisis zo nodig geconsigneerd (opgeroepen) worden. Besluitvorming over consignatie is voorbehouden aan de AC-coördinator, operationeel leider of dijkgraaf afhankelijk van de benodigde opschalingsfase.

Tijdens de bestrijding van een crisis vraagt - hetzij op een lager pitje - het normale werk ook aandacht. Een en ander impliceert dat de organisatie in staat moet zijn om invulling te geven aan de omschreven crisisorganisatie én de benodigde continuïteit in de normale taakuitoefening. Ieder clusterhoofd draagt zorg voor prioriteitstelling en voortgang van die werkzaamheden, beschikbaarheid van personeel en inhoudelijke invulling. Daarnaast heeft de medewerker die ingezet wordt tijdens de calamiteit ook een eigen verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor goede afspraken binnen het eigen team/ cluster om continuïteit in de normale taakuitoefening te borgen.

4.2 Crisiscommunicatie

WF is altijd verantwoordelijk voor de crisiscommunicatie ten aanzien van zijn eigen kerntaken. De uitvoering is in handen van (de sectie crisiscommunicatie (SCC) bemenst door) medewerkers van het cluster Communicatie en Crisisbeheersing. WF communiceert eigenstandig over de waterstaatkundige situatie. Vanzelfsprekend stemt WF de crisiscommunicatie af met de crisispartners. Uitgangspunt bij elke voorlichtingsuiting is dat WF zich richt op de waterstaatkundige aspecten. Zichtbare feiten kunnen door een ieder worden gecommuniceerd worden. De uitvoering ligt bij de sectie crisiscommunicatie. Het SCC komt standaard bijeen vanaf fase 2 of op basis van een verzoek van de AC-coördinator in fase 1. Vanaf fase 1 wordt ook een omgevingsanalyse gemaakt en wordt de sociale media gemonitord.

De overige, bij de bestrijding betrokken medewerkers van WF onthouden zich – van het geven van commentaar aan de media. Als WF collega's wel als woordvoerder op gaan treden, is dat na overleg en goedkeuring van de communicatieadviseur. In het **crisiscommunicatieplan** wordt beschreven hoe binnen WF crisiscommunicatie en voorlichting gestalte krijgt en op welke wijze de afstemming met andere organisaties en crisispartners plaatsvindt. Crisiscommunicatie richt zich op het voorzien in de **informatiebehoefte** (verstrekken van algemene informatie voor zover die informatie betrekking heeft op feiten en omstandigheden gerelateerd aan de crisissituatie), **schadebeperking** (instructies gericht op het beperken van schade door middel van het bieden van een handelingsperspectief voor en door (groepen in) de samenleving) en zo nodig **betekenisgeving** (duiden van de crisissituatie en die in een breder perspectief plaatsen, waarbij wordt aangesloten bij de gevoelens die onder (groepen in) de samenleving leven).

Bij een crisis (ramp) communiceert iedere kolom vanuit zijn eigen verantwoordelijkheidsdomein. Coördinatie en onderlinge afstemming van de communicatieboodschap berust bij het gemeentelijk beleidsteam (GBT), in casu de burgemeester ([art. 7 Wet veiligheidsregio's](#)). Bij een incident, ook als er nog niet is opgeschaald, wordt de crisiscommunicatie verzorgd door gemeentelijke functionarissen vanuit het regionale actiecentrum Crisiscommunicatie, onder leiding van een Hoofd Taakorganisatie Crisiscommunicatie (HToC). Bij een bovenlokale crisis, waarbij sprake is van een voorzitter veiligheidsregio (regionaal beleidsteam), wordt de gemeentelijke voorlichting opgeschaald. Voorlichting/woordvoering wordt op regionaal niveau gecoördineerd namens de betrokken gemeenten. Het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de crisisbestrijding berust bij de veiligheidsregio ([Wet veiligheidsregio's, artikel 10 lid i](#)).

4.3 Opleiden, trainen en oefenen (OTO)

Het is essentieel dat medewerkers, die een rol vervullen bij een crisis, worden opgeleid, getraind en geoefend om ervaring op te doen. Ook als het gaat om een rol binnen het eigen vakgebied, is aanvullende opleiding en training nodig. Dit omdat onder crisissomstandigheden meer factoren dan alleen vakkennis van belang zijn. Aandacht wordt besteed aan competenties en eigenschappen die worden aangesproken bij werken onder tijdsdruk. Gedacht kan worden aan: omgaan met stress, denkkraft, taalvaardigheid, organisatie- en improvisatievermogen en stevigheid, crisiscommunicatie, omgang met inwoners en netwerkpartners², werken met specifieke apparatuur en programmatuur, etc.

Als onderdeel van de voorbereiding op de crisisbestrijding heeft WF een jaarlijks **opleidings-, trainings- en oefenplan**. Uitgangspunt is dat iedere rolgroep en ieder team in de crisisorganisatie jaarlijks ten minste één opleiding, training of oefening krijgt aangeboden. Voorts wordt minimaal 1 systeem oefening per jaar gehouden.

Het multidisciplinair (dat wil zeggen samen met crisispartners) oefenen krijgt aandacht. Waar mogelijk en gewenst, wordt deelgenomen aan of aangesloten bij (multidisciplinaire) oefeningen van de netwerkpartners. Oefeningen kunnen worden gebruikt om de kwaliteit van de voorbereiding op de crisisbestrijding te toetsen.

4.4 Zorgsysteem WF

Het zorgsysteem WF bestaat uit het crisisplan, de crisisorganisatie, de planstructuur (bestrijdingsplannen, draaiboeken en werkinstructies), het crisiscommunicatieplan en het opleidings-, trainings- en oefenplan (OTO) van WF. Met dit systeem wordt voldaan aan [artikel 5.29 van de Waterwet](#).

Het actueel houden en de kwaliteitsborging van het crisisbeheersingsplan en de bestrijdingsplannen houden gelijke tred met het herzien en vaststellen van plannen, zoals genoemd in de regelgeving. Draaiboeken en werkinstructies worden jaarlijks op actualiteit gecontroleerd.

² Netwerkpartners zijn functionarissen die zich bezig houden met bestrijdingsactiviteiten bij onder meer, veiligheidsregio's, gemeenten, collega-waterbeheerders, provincies en het Rijk.

5. Alarmfasen en crisisteams WF

5.1 Algemeen

De samenstelling, omvang en de benodigde expertise in de crisisorganisatie is afhankelijk van de soort crisis en is om die reden niet altijd hetzelfde. Voor het succes van de bestrijding is het moment van opschalen belangrijk. Voor de opschaling worden objectieve grenzen voor de (alarm)fasen aangegeven. Ook de overgang van de ene fase naar de volgende is beschreven. Onderdeel van de crisisbestrijding is het tijdig informeren van de netwerkpartners. De wijze waarop dat gebeurt is per fase uitgewerkt.

Wanneer de bestrijding van een crisis in eerste instantie door externe partners ter hand wordt genomen (bijvoorbeeld een grootschalige brand), kan het verstandig zijn dat WF mee opschaalt om effecten voor de eigen taakuitoefening tijdig te kunnen opvangen, dan wel te kunnen bestrijden. Belangrijk is de opschaling met de netwerkpartners af te stemmen.

5.2 Crisisorganisatie WF schematisch

De crisisbeheersingsorganisatie van WF kent een Alarmfase 0 (pre-actiecentrum) en de Alarmfasen 1, 2, 3 en 4. Voor iedere fase is de inzet van het team omschreven. De bestrijdingsstructuur onderstaand weergegeven.

(Alarmfase 0)	Pre-AC				
Alarmfase 1		AC			
Alarmfase 2		AC	OT		
Alarmfase 3, 1 gemeente		AC	OT	BT	GBT
Alarmfase 3, > 1 gemeente		AC	OT	BT	RBT
Alarmfase 4, > waterschappen, interregionaal		AC	>OT	> BT	> RBT

5.3 Fasering, teambezetting en opschaling

Calamiteiten verschillen in aard en omvang. De crisisorganisatie past zich daarop aan en wordt zo nodig op steeds grotere schaal ingericht. Dit gebeurt gefaseerd en heet opschaling. Afschalen is het op omgekeerde wijze aanpassen van de crisisorganisatie.

Opschalingsmandaat

Het besluit om op te schalen ligt te allen tijde bij de voorzitters van de crisisteams. De voorzitters worden hierbij geadviseerd door de voorzitters van lagere teams, de adviseur crisisbeheersing en/of de inhoudelijke adviseurs. De AC-coördinator is bevoegd om op te schalen naar fase 1, de operationeel leider naar fase 2 en de voorzitter BT naar fase 3 en 4. Wanneer de voorzitter van een team besluit niet op te schalen kan deze, naar het oordeel van voorzitter van het team boven hem, opdracht krijgen dit alsnog te doen.

De opschaling hoeft niet altijd te lopen van coördinatiefase 1 tot en met 4. Wanneer hier aanleiding toe is, kan een voorzitter van een hoger team direct opschalen naar fase 2, 3 of 4.

Onder normale omstandigheden kent de crisisorganisatie een beperkte vaste bezetting die onder meer het voorbereid zijn op een crisis coördineert en regelt. Wanneer sprake is van een crisis en alarmfasen in werking treden, komt de crisisbeheersingsorganisatie tot leven.

De crisisteams worden dan volgens een opschalingsprincipe opgeroepen en gevuld met aangewezene functionarissen en benodigde expertise. Afhankelijk van de omvang of ontwikkeling van een crisis kan de crisisorganisatie naar behoefte groter of kleiner worden. Bij de bemensing van de teams wordt rekening gehouden met de soort crisis en de duur en de intensiteit van de bestrijding. Er wordt tijdig voorzien in eventuele ondersteuning en vervanging van de teamleden.

WF kent voor alle crisisteams een vaste basisbezetting. Naar behoefte kunnen de teams worden uitgebreid met aanvullende expertise. Hierbij kan naast de eigen organisatie ook een beroep gedaan worden op andere veiligheidspartners als de veiligheidsregio, gemeenten of het samenwerkingsverband Noord-4 voor de noordelijke waterschappen.

Fase 0: Pre AC

Als er voorzienbare extreme omstandigheden gaat optreden, zoals hoge waterstand op de boezem of Waddenzee of IJsselmeer (voorspeld) of een groot neerslagtekort, kan er een zogenaamd pré AC worden ingesteld. Ook kan dit bij mogelijke media aandacht, maatschappelijke aandacht, bestuurlijke gevoeligheid of incidenten die in potentie uit kunnen groeien tot een calamiteit. De AC-coördinator, de informatiecoördinator, de communicatieadviseur, de adviseur crisisbeheersing en de operationeel leider (optioneel) komen bijeen om de situatie en de verwachte ontwikkelingen te bespreken. Daarbij ligt de leiding en coördinatie van het Pre-actiecentrum bij de AC-coördinator Wetterskip Fryslân is op die manier voorbereid om een goede interne en externe informatievoorziening te organiseren. Tevens kan bekeken worden welke maatregelen moeten/kunnen worden genomen om overlast zoveel mogelijk te beperken en wanneer verwacht wordt dat opgeschaald wordt naar fase 1.

Pre-Actiecentrum Wetterskip
• Actiecentrumcoördinator • Informatiecoördinator • Communicatieadviseur • Adviseur Crisisbeheersing • Operationeel Leider (optioneel)

Fase 1: bestrijding van een calamiteit (brongebied)

Wanneer een calamiteit dusdanig complex is dat mensen van diverse organisatieonderdelen samen aan het werk moeten en het werk ook nog eens duidelijk afwijkt van het normale werk (complex, lange duur, meerdere locaties, andere werktijden, etc.) dan is behoefte aan duidelijke centrale coördinatie van de werkzaamheden. Voor de centrale coördinatie van de werkzaamheden 'in het veld' wordt gezorgd door het Actiecentrum (AC). De AC-coördinator bepaalt op basis van informatie die hij uit het "veld" ontvangt of het AC moet worden opgestart. Op dat moment is er sprake van fase 1. De piketambtenaar krijgt dan de rol van Coördinator Plaats Ongeval (CPO). Als de Veiligheidsregio opschaaft naar GRIP I, gaat de OvDW als liaison van WF naar het COPI.

Naast complexiteit en omvang kunnen externe bestuurlijke gevoeligheid van een calamiteit en aandacht van de media een maatgevend criterium zijn voor opschaling, bijvoorbeeld om passende crisiscommunicatie uit te voeren. Bij opschalen naar fase 1 wordt de Veiligheidsregio (dienstdoende operationeel leider) in kennis gesteld. WF heeft een eigen taak in het informeren van netwerkpartners (o.a. gemeenten) over de opschaling van de crisisorganisatie.

Actiecentrum Wetterskip
• Actiecentrumcoördinator • Informatiecoördinator • Communicatieadviseur • Operationeel adviseur(s) of Technisch assistent(en) • Adviseur Crisisbeheersing

Fase 2: bestrijding van een ernstige calamiteit (effectgebied)

Een ernstige calamiteit kan het noodzakelijk maken dat wordt afgeweken van de normale werkzaamheden binnen WF. Kenmerken van dergelijke situaties zijn dat er sprake is van een effectgebied, dat over langere tijd veel medewerkers worden ingezet, dat op hoog niveau afstemming noodzakelijk is met andere organisaties en dat prioriteiten moeten worden gesteld tussen de uitvoering van noodzakelijke werkzaamheden t.b.v. het bestrijden van de calamiteit en de dagelijkse werkzaamheden. In een dergelijke situatie start de operationeel leider op verzoek van de AC-coördinator het OT op. Het OT neemt geen taken over van de actiecentra, maar maakt het mogelijk om op tactisch niveau te coördineren en te focussen op de effecten van de calamiteit. Met het actief worden van het OT gaat fase 2 van de bestrijding in.

De pikethebbende operationeel leider van de Veiligheidsregio wordt gewaarschuwd en in overleg met de operationele diensten wordt bepaald welke inzet van hulpverleningsdiensten nodig is. De betreffende gemeenten worden of door de veiligheidsregio of door WF zelf gewaarschuwd en geïnformeerd over de aard en omvang van de calamiteit.

Indien de Veiligheidsregio bij een watergerelateerde calamiteit opschaaft naar GRIP 2 en er wordt een ROT (Regionaal Operationeel Team) ingesteld, dan gaat er vanuit het OT van WF een liaison naar het ROT.

Operationeel Team
• Operationeel Leider • Tactisch adviseur(s) • Informatiecoördinator • Communicatieadviseur • Adviseur crisisbeheersing

Fase 3: bestrijding van een ernstige calamiteit of ramp (gemeentegrens overschrijdend)

Als het bij de bestrijding van de calamiteit noodzakelijk wordt, dat er strategisch, politiek/bestuurlijke beslissingen worden genomen, start de voorzitter van het BT (op verzoek van de operationeel leider OT) het BT op. Niet alleen het nemen van strategische besluiten gebeurt door de leden van het BT, ook het afstemmen met bestuurders van andere organisaties is hun taak. Het beleidsteam neemt geen taken over van het OT, maar maakt het mogelijk om op strategisch niveau te coördineren. Op het moment dat het BT actief is geworden, is sprake van fase 3 in de bestrijding.

Fase 4: Opschaling van de Veiligheidsregio naar GRIP 4

Als de Veiligheidsregio bij een waterschap gerelateerde calamiteit opschaaft naar GRIP fase 4, omdat de effecten van een calamiteit de gemeentegrenzen overschrijden, wordt door de Veiligheidsregio een RBT (Regionaal Beleidsteam) ingesteld met aan het hoofd de voorzitter van de Veiligheidsregio (de burgemeester van Leeuwarden of één van de DB-leden van de Veiligheidsregio). Wetterskip Fryslân schaaft ook op naar fase 4 en de dijkgraaf, of de loco-dijkgraaf van WF, gaat naar het RBT. WF blijft verantwoordelijk voor de wijze waarop zijn eigen processen worden uitgevoerd.

Beleidsteam
• Dijkgraaf/loco dijkgraaf • Portefeuillehouder • Strategisch adviseur(s) • Communicatieadviseur • Adviseur crisisbeheersing • Informatiecoördinator

Opschaling ministerie Infrastructuur en Waterstaat

Voorts treden andere coördinatiestructuren in werking. Bij landelijke opschaling binnen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat speelt het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing ([DCC-lenW](#)) - de crisisorganisatie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat - een centrale rol bij het coördineren van calamiteiten, crises en rampen op het gebied van infrastructuur, water, klimaat en milieu.

Voor de landelijke opschaling en coördinatie bij (dreigende) grootschalige overstromingen, waarbij ook de waterschappen een rol spelen, beschrijft het [Landelijk Draaiboek Hoogwater en Overstromingen](#) de coördinatie, de procedures en de werkwijzen. Voor perioden met neerslagtekort is er het [Landelijk Draaiboek Waterverdeling en Droogte](#).

Opschaling algemene kolom

Wanneer sprake is van een ramp of crisis die zich uitstrekt over meer dan één veiligheidsregio, kan ervoor worden gekozen op te schalen naar GRIP-5. Alarmfase 4 bij WF betekent een GRIP-4 of een GRIP-5 fase voor de veiligheidsregio. In deze fase is de algemene kolom, andere waterschappen en betrokken netwerkpartners volledig operationeel en bestuurlijk opgeschaald.

Voor landelijke opschaling binnen de algemene kolom geldt het [Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming](#), met een centrale rol voor het Nationaal Crisis Centrum (NCC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

5.4 Afschaling en nazorg

Indien de situatie het toelaat, kan worden besloten om de crisisorganisatie af te schalen. Stap voor stap kunnen delen van de crisisorganisatie worden afgeschaald. Uiteindelijk zal de bestrijding zijn afgelopen. Dit betekent niet dat alle activiteiten in het kader van de calamiteiten zorg daarmee zijn beëindigd. Juridische afhandeling, informatieverstrekking, waardering van medewerkers etc. vragen nog een aanzienlijke tijdsbesteding. Daarnaast zullen de dagelijkse werkzaamheden tijdens de calamiteiten zijn 'blijven liggen' waarvoor extra inspanning noodzakelijk is. De nazorg is in feite de processtap waarin de organisatie weer teruggaat naar normaal functioneren. Het kan hierbij noodzakelijk zijn om een apart 'team' op te zetten dat de nazorg verder begeleidt.

5.5 Relatie coördinatiefasen en GRIP fasering

De veiligheidsregio's hanteren de Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijding Procedure (GRIP) om het regionale coördinatie- en opschalingniveau van de hulpdiensten te bepalen. In de onderstaande tabel is de GRIP fasering op hoofdlijnen weergegeven.

Niveau	Team(s)	Reikwijdte van het incident
GRIP 0	-	'Motorkap' overleg, reguliere bedrijfsvoering
GRIP 1	CoPI	Bronbestrijding
GRIP 2	CoPI, ROT	Bron- en effectbestrijding
GRIP 3	CoPI, ROT, GBT	Bedreiging welzijn (grote groepen van de) bevolking in één gemeente
GRIP 4	CoPI, ROT, RBT	Gemeentegrensoverschrijdend, eventueel schaarste
GRIP 5	Coördinerend OT en Coördinerend BT	Veiligheidsregio overschrijdend

Relatie GRIP en coördinatiefasen waterschap

GRIP (veiligheidsregio)		Coördinatiefase (waterschap)	
-	Motorkapoverleg / dagelijkse routine	Dagelijkse routine	-
1	CoPI + liaison waterschap (OVD-W)	AC	1
2	ROT + liaison waterschap	OT	2
3	GBT / GCT + dijkgraaf	BT	3
4	RBT + dijkgraaf	BT	4
5	RBT effectregio's + dijkgraaf	BT per betrokken waterschap	

Met de Veiligheidsregio Fryslân is een convenant voor samenwerkingsafspraken m.b.t. crisisbeheersing gesloten. In dit convenant zijn o.a. afspraken gemaakt over participatie crisisteams (o.a. Dijkgraaf in het RBT en GBT, liaison WF in het ROT), gezamenlijk oefenen, crisiscommunicatie, deelname aan elkaars reguliere overlegstructuren etc. Het doel van het convenant is om de gezamenlijke voorbereiding op crisisbeheersing en de daadwerkelijke crisisbestrijding te verbeteren.

5.6 Liaisons

In het regionale crisisplan van veiligheidsregio Fryslân waarmee zijn afspraken gemaakt over de deelname van waterschaps- functionarissen (liaisons) aan regionale crisisteams. In geval van watergerelateerde crises op alle GRIP niveaus wordt Wetterskip Fryslân uitgenodigd om deel te nemen aan de regionale crisisteams. We hebben liaisons voor de verbinding tussen de crisisorganisatie van WF en de Veiligheidsregio. De wijze waarop WF een calamiteit bestrijdt, wordt in de crisisteams van WF bepaalt.

Aan liaisons worden specifieke eisen gesteld. Onder andere op gebied van mandaat en competenties. Om te voorkomen dat liaisons onbevoegd of onbekwaam zijn, heeft Wetterskip Fryslân duidelijke afspraken gemaakt over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De benaming van de liaisons is afgestemd op de benaming van de veiligheidsregio's.

- Liaison CoPl: Officier van Dienst (OVD) waterschap
- Liaison ROT: Liaison WF
- Liaison GBT : Dijkgraaf waterschap
- Liaison RBT: Dijkgraaf waterschap

Verder geldt voor de inzet van liaisons het volgende:

Afstemming tussen de liaisons en Wetterskip Fryslân verloopt via de voorzitters van de crisisteams van Wetterskip Fryslân.

- Als ruggespraak met Wetterskip Fryslân niet mogelijk is, zijn de liaisons van Wetterskip Fryslân bevoegd om op hun niveau besluiten te nemen in naam van WF ;
- Bestuurlijke en ambtelijke liaisons worden desgewenst bijgestaan door een adviseur. De adviseur ondersteunt bij het uitwisselen van informatie tussen de veiligheidsregio en Wetterskip Fryslân en met de liaisons in andere teams. Daarnaast kan de adviseur ondersteunen hij bij het duiden van informatie;
- De adviseur is niet bevoegd om bij afwezigheid en onbereikbaarheid van de liaison besluiten te nemen namens het waterschap.
- Bestuurlijke en ambtelijke liaisons kunnen tijdelijk of permanent zitting nemen in een ROT, GBT of RBT. Bij acute crises is een permanente vertegenwoordiging noodzakelijk, bij andere dreigingen volstaat een tijdelijke vertegenwoordiging.

5.7 Evaluatie

Activiteiten in de koude fase (oefeningen) en daadwerkelijke inzet van de crisisorganisatie in de warme fase worden geëvalueerd. De eventuele leer- en verbeterpunten worden gedeeld met de organisatie. Daar waar nodig worden bestrijdingsplannen, draaiboeken en werkinstructies aangepast (PDCA-cyclus).

6. Bijlagen

6.1 Lijst van afkortingen

AC	: Actiecentrum
BT	: Beleidsteam
CvdK	: Commissaris van de Koning
CoPI	: Commando Plaats Incident
GBT	: Gemeentelijk Beleidsteam
GHOR	: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GRIP	: Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
GS	: Gedeputeerde Staten
I&W	: Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat
LOCC	: Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum
OL	: Operationeel Leider
OT	: Operationeel Team
Pre-AC	: Pre-Actiecentrum
RBT	: Regionaal BeleidsTeam
ROT	: Regionaal Operationeel Team
RWS	: Rijkswaterstaat
RWZI	: Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SCC	: Sectie Crisiscommunicatie
Vz	: Voorzitter
WF	: Wetterskip Fryslân
Wvr	: Wet veiligheidsregio's

6.2 Beheergebied Wetterskip Fryslân

